OBITELJ

BR. 6

1932

KNJIŽEVNI SUSRETI

»KOLO« MATICE HRVATSKE, književno naučni zbornik, knjiga XII., uredili B. Livadić i M. Gavazzi, Zagreb 1931. — Već je sa prijeratnim izdanjima steklo »Kolo« veliki renomé, ono je važilo kao minijaturna enciklopedija naučnog rada i antologija lirike, te pregled savremene proze. Posljeratna kaotičnost i pad starih vrednota, niski kulturni niveau našeg društva zabilježio je na području knjige osjeku, zastalost. Danas već počinje knjiga vrijediti, traži se i čita. Hrvatsko Kolo iz godine u godinu prikupija oko sebe sve važnije naše kulturne radnike, tako da je ovogodišnji svezak dosta zbijen, pregledan i ukusno opremljen. Historija ze zastupana raspravom Ljube Karamana: O politici hrvatskih kraljeva prema hrvatskoj narodnoj crkvi. Banović Stjepan piše o zajedničkom izvoru i značenju biranja koruških vojvoda i seoskih kraljeva u Dalmaciji. Stojković Marijan o Mihovilu Pavlinoviću. Ističe njegovu znamenitost u nacionalnom smislu, a zamjera mu reakcionarnu crtu u skučenom odnosu prema ondašnjoj ekzaktnoj nauci (biologiji). Dr Božidar Širola imade jedan prikaz o Folklori i muzičkoj umjetnosti. Ističe važnost, šarolikost i bogatstvo naših umjetničkih tvorevina kao odraz narodne duše i njezine dubine. Dr Lj. Maraković piše essay o Modernoj biografiji i biografskom romanu; to je samo poglavlje iz serije njegovih prikaza, predavanja o savremenom evropskom romanu, o putovima svjetske književnosti, o katoličkoj literaturi. Od stručnih prikaza dobar je Račićev o evropskoj agrarnoj reformi. Početak je mnogo bolji, komparacije i razvitak proletarijata poradi gomilanja latifundija, proletarijata, koji su ukorjenili veliki rimski posjednici, sredovječni feudalci te buržoazija i kapital, koji bi ga htio iskorijeniti. Kasnije je preodviše opširan nabrajajući, provođenje agrarne reforme u svim evropskim državama. — Umjetnički bilans godine 1931., iznesen je u prikazu Dr S. Batušića o izložbama Zemlje i udruženje Babić, Becić, Miše. A Milčinović oživljava svoja davna sjećanja na preminulog Nehajeva. Julije Benešić osvjetljiva postanak ciklusa »Z mojih bregov« Frane Galovića. — Od beletristike najjače je zastupana lirika. Od Miroslava Krleže, N. Polića, D. Cesarića, Sl. Batušića, Fr. Alfirevića pa do najmlađih. Pjesme nose biljeg socijalni, lirski su uvjerljive, pročućene, imade i individualističkih raspoloženja, ali to je rjeđe. Proza je zastupana sa nekoliko novela, koje su pretežno jake, obrađuju suvremene i svakidašnje probleme. S jedne strane kao najbolji prozni prilog ističe se novela Augusta Cesarca »Put u novi život«. To je golgotski svršetak jednog mladića-borca, koji gotovo mrtav odlazi nakon šestgodišnjeg tamnovanja (a ne iz bolnice, kako je naveo M. U. u »Hrv. Straži«) u novi život, u slobodu, u smrt. On umire slomljen i mlad na cesti u prvom dahu proljeća, umire ne na domaku rođenog doma već u naručju zemlje, širini svijeta, koji je on ljubio sa svim ljudima, što u njemu pate. Opis je uzbudljiv, dubok i (unatoč vedrom kontrastu proljeća) mračan. Neko oživljavanje neznane patnje i bezimene žrtve za čovjeka i čovječanstvo. Mati i sestra, koje ga prate na tom putu, opisane su patnički, dane su im čovječje crte, one bar u tom trenutku prolaska mladog ljudskog života ne nariču nad svojim ličnim propalim ambicijama. — S druge strane (u drugom genreu) ističe se ulomak N. Simića »Zakoni i ognjevi«. Bogat jezik, svježina izraza, psihološka jasnoća, slikarski opisi, sve nam to oživljava neku tamnu prošlost raspadljivi konac bosanskih muslimanskih plemića. Borbu sa krvlju, porodični kriminal, tmurne haremske dane i propadanje u pijankama, nasiljima i međusobnim sukobima. — Posebice o svakoj noveli ne može se pisati, tek se ističe jedno novo ime Josip Pavičić »Dva heroja«. On je dao u ovoj godini nekoliko jakih i proživljenih novela (najjača njegova novela štampana je u Hrv. Reviji pod naslovom »Razlomak«).

Na koncu treba spomenuti Antoniju K. Cvijić i njezinu raspravu o slikaru Ferdi Quiquerezu. To je već drugi portret iz galerije slikara naše starije generacije. Svakako to iznošenje imade svoje opravdanje sa kulturno-historijskog stanovišta, jer nam oživljava lica i imena pionira, koji bi inače ostali posve zaboravljeni.

Od umjetničkih priloga imademo jedan akvarel Josipa Račića, autoportret F. Quiquereza, dvije njegove slike: Kotor i Stari grad na Cetinju, te po jednu reprodukciju najnovijih radova Babića, (Sa Mrežnice), Becića (Mostarski mlinovi) i Mišea (Stara dvorkinja). Osim toga imade nekoliko fotografija. S. D.

Dr Fr. W. Foerster: »SOCIJALNI RAD studentske omladine u Engleskoj i Americi«. To je jedno poglavlje iz knjige »Christenthum und Klassenkampf«, koju je napisao poznati naučenjak i pedagog Foerster. On polazi k rješenju socijalnog pitanja putem socijalne pedagogije. Taj odlomak iz velikog Foersterova djela izlazi kao prvi svezak studija o kulturnim, ekonomskim i socijalno-političkim pitanjima, koje se imaju nadovezati na mjesečnik »Socijalnu Reviju« (urednik Božo Dulibić). Cijena je knjižici 5 Din, a dobije se samo u Knjižari i papirnici »Napredak«, Zagreb, Kamostanska ul. 8.

Slika na omotu:
KRABULJICE
Foto Tonka

Svaki prijatelj knjige nabavit će sebi ove godine bar jednu knjigu više nego prošle godine te tako pomoći, da u ovoj materijalnoj krizi ne strada knjiga, taj temelj svake kulture.

BROJ 6 OBITELJ GOD IV

U ZAGREBU 7 VELJAČE 1932

O PLESOVIMA

NAPISALA LUDMILA VRŠOVSKI

Poklade su vrijeme plesa. Tko nije plesač i tko nikada nije plesao, taj ne može prosuditi, koliku radost daje ples. Dakako razlika je između plesa i plesa: niti je svejedno, kakav je koji ples, niti kako ga tko pleše. I s estetske i s etičke strane. Činjenica je međutim, da je ples društveni faktor i da nema gotovo zabave bez plesa. To se tiče osobito onih, koji imadu odrasle sinove i kćeri. Možda će i njih i te njihove mlade ljubitelje plesa zanimati, da sada u punom jeku plesne sezone čuju nešto i iz prošlosti plesanja i raznih plesova.

Ples je već od najstarijih vremena poznat kod sviju naroda. U bibliji se opisuje ples Mojsijeve sestre Marije, koja je plesala na čelu djevojaka izraelskih, da tim dade oduška radosti nad sretnim prijelazom Izraelaca preko Crvenoga mora. Isto tako se svatko sjeća iz biblije, kako su Izraelci plesali oko zlatnoga teleta, a i drugih nekih slučajeva, gdje se u bibliji spominje ples. U staroj Grčkoj je kod pojedinih svečanih prigoda plesao cijeli narod bez ikakve razlike starosti i staleža. Slično je to bilo i kod drugih starih naroda. Plesalo se, da bude dan izražaj radosti ili žalosti, plesalo se, kad se išlo u lov ili u rat, plesalo se kod vjerskih obreda i kraljevskih svečanosti, plesalo se u prirodi i u sjajnim dvoranama, plesalo se kod najprimitivnijih i najkulturnijih naroda.

SIJAMSKI PLES

Ima mnogo vrsta plesova. Kod narodâ na otocima Tihog Oceana karakterističan je ples c o r r o b a r i u obliku kola. Cijeli dan se momci spremaju, kite i maskiraju za taj ples, koji plešu uveče oko upaljena ognja, unaokolo se u krugu poredaju gledaoci. Pleše se naizmjence na jednoj nozi, mašući upaljenim bakljama itd. Kod Papuanaca u Australiji najznačajniji su ratni ples i pogrebni ples. Takvih plesova ima međutim kod sviju primitivnih naroda, gdje su ratne parade i ples, pokapanje mrtvaca i ples, vjerski obredi i ples nerazdruživi. Poznato je i to, da ljudožderi oko svojih žrtava, prije nego što ih smaknu, izvode razne plesove.

I današnji se evropski narodi odlikuju raznim svojim vrstama plesova. U prvom redu Slaveni, kod kojih se u najviše slučajeva ističe k o l o kao neka zajednička vrsta plesova. Kolo je međutim još najživlje sačuvano kod južnih Slavena. Kod Hrvata se na primjer javljaju razne vrste kola kao slavonsko kolo, drmeš, seljančica, zaplet i dr. Od sjevernih Slavena ističu se Poljaci svojim posebnim vrstama plesova, kao što su krakowiak, mazurka i dr. Kod Čeha je nastala polka, jedan od najpoznatijih plesova uopće, a osim toga imadu Česi i drugih raznih vrsta plesova, na pr. skočna, furiant, sousedská, dupak itd. I slovački i ruski i ukrajinski i lužičkosrpski narodni plesovi imadu svojih nada sve karakterističnih osebina. Utjecaj slavenskih plesova opaža se i kod Rumunja, koji također plešu kolo, a jedna vrst njihova kola t. zv. kukunješće udomaćilo se i kod nas. Od madžarskih plesova ističe se čardaš.

Od salonskih plesova najopćenitiji je valcer, za koji nije stalno, odakle je potekao. Pojavio se u drugoj polovini sedamnaestog stoljeća i brzo poplavio Evropu, te ga još ni danas nije nestalo. U doba rokokoa u osamnaesetom stoljeću dominirao je menuett i poloneza: prvi francuskog, drugi poljskog porijetla (zapravo se za polonezu veli, da je nastala na dvoru breslavskoga kneza Henrika III. te da je odatle prodrla na istok poljske). U prvoj polovini devetnaestoga vijeka raširuju se po Evropi mazurka i polka, prva poljskoga porijetla iz Mazovske, a druga češkoga. Pod kraj devetnaestoga stoljeća dopiru u Evropu prvi utjecaji američkih plesova. Prvi se od njih pojavio two-step g. 1895. Pred svjetski rat postali su popularni boston i tango, za vrijeme svjetskoga rata

K O L O N A L E D U
plešu krabulje na jednoj pokladnoj zabavi održanoj u prostorijama nekoga športskog kluba, koji u svojoj zgradi ima odmah i sklizalište. Da plesanje takvoga kola na ledu nije zdravo, nego pače opasno, ne treba posebno ni spominjati. Plesanje može uopće biti vrlo štetno za zdravlje, jer i najmanja neopreznost može prouzročiti prehladu. To vrijedi osobito za ovakve ekstravagancije, kao što je plesanje na ledu.

one-step, fox-trott, a poslije njega shimmy, koji vlada samo koje dvije godine. Za njim se pojavljuje charleston, kojega počeci sežu u crnačke krajeve negdje na rijeci Kongu u Africi. Otkrio ga je i prenio u salon jedan američki učitelj plesa, po imenu Benett, koji je primijetio, kako se crnačka djeca igraju imitirajući takt neke primitivne melodije, te je odmah došao na misao, da prema tome načini ples. To mu je i uspjelo, te je tome plesu dao ime charleston po jednome mjestu iz Sjeverne Amerike.

Tu smo već kod plesova, koji danas vladaju i koji će i ovih poklada ispuniti plesne dvorane. A kad se između svih tih foxtrotta, charlestona, tanga i rumba zatalasaju dvoranom zvuci valcera, kao da tu atmosferu jazzbandove kričave monotonosti prostruji romantički spomen prošlosti, kojemu se uvijek rado vraćamo.

Šteta, što u plesnim dvoranama slavenski plesovi uzmiču pred raznim internacionalnim modnim plesovima, koji se s njima ni u kojem pogledu ne mogu mjeriti. Jedino ih moda čini tako popularnima. I kolo i mazurka i polka pojavljuju se sve rjeđe na plesovima, a da se drugi i te kako lijepi slavenski plesovi i ne spominju.

Žena na izložbi slika

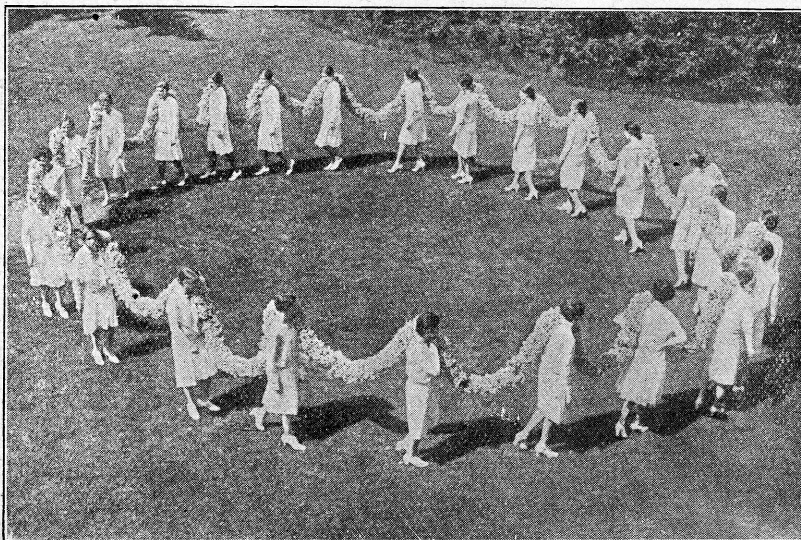
Spjevao Ivo Kozarčanin

U salon je ušla večer, plaha, krotka i tiha,
i svi su ljudi imali tamne i tople oči.
Jedna je mlada žena sjedjela između slika,
njena su usta bila vlažna i puna noći.

Pognut u starom kaputu neki je blijedi mladić
gledao cijelu večer njezine mekane kose.
Vani se topio snijeg i prve visibabe
svugdje su plašljivo nudile djevojčice bose.

Žena je imala ruke providne, duge i tanke,
njene su oči bile rosne i nasmiješene.
Bila je plava i topla. Mladić je bio tužan,
njegove mokre cipele bile su iznošene.

Zguren u mračnom ćošku teško je spustio ruke,
pusto su gledale slike iz sivih, brončanih rama.
Žena je sklopila oči i meko savila koljena,
u tihom, toplom salonu ona je snatrila sama.

Ž I V I V I J E N A C
Kolo djevojaka s lancem od cvijeća plešu prigodom jedne svečane priredbe djevojke u jednom američkom djevojačkom zavodu. Plešu ga u prirodi te je ljepota i slikovitost toga kola uzveličana cvijećem, kojim su djevojke u kolu povezane.

Pacific & Atlantic

DVIJE DRAŽESNE KRABULJE

I LUTKE SLAVE POKLADE

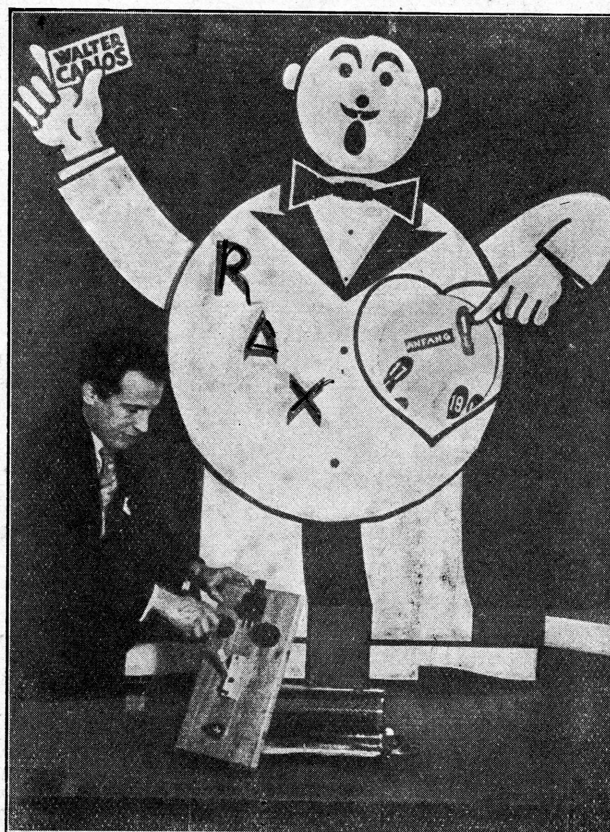
Plesni mehanizmi, radio i tonfilm u službi plesa

NAPISAO MILIVOJ ZRNIĆ

U vrijeme pokladnih zabava i plesova dobiju volju, da nauče plesati, i oni, koji na to možda nikad i ne pomišljaju. Ili dobije poziv na kakvu sjajnu zabavu netko, tko misli, da bi sramota bila, kad na toj zabavi ne bi i on plesao. I hajd onda brže-bolje kakvom učitelju plesa, da za tri dana takvoga novajliju uputi u cijelu plesnu vještinu. Nije rijetka takva želja za ekspresnim učenjem plesanja u pokladne plesne dane, pa je to navelo neke učitelje plesa na to, da omoguće takvima, kako bi se sami mehaničkim načinom uputili u najbitnija pravila pojedinih plesova, i kako bi ih doista u kratko vrijeme mogli naučiti.

Ponajprije je izumljena t. zv. kinetografija, to jest neka vrst plesnoga pisma, kojim se na lagano razumljiv i praktičan način pismeno zorno opisuju i predočuju pojedini plesovi, da ih svatko sam može naučiti. Izašle su i cijele knjige o plesovima, koje čitaoca uvode u upoznavanje pojedinih plesova, njihov postanak i karakter. Postoji već cijela takva plesna literatura. Njemački učitelj plesa Walter Carlos složio je i t. zv. plesni kod, to jest nacrte plesova s numeriranim poljima, pa se taj nacrt stavi na pod i po njem onda možeš naučiti ovaj ili onaj ples stavljajući nogu na određeno polje prema numeriranim oznakama. Još dalje je Carlos pošao te je iskonstruirao plesnu uru, to jest mehanizam, koji ima oblik sata, ali mjesto kazaljki ima oznake plesnih koraka, pa kako ura te korake označuje, tako ih plesač nogama izvodi. Ni to mu nije bilo dosta, nego je načinio veliki automat »Rax« u obliku robota (stroja-čovjeka), koji služi za mehaničko učenje plesa i koji dapače ima srce! Tako je stvoren mehanički učitelj plesa u prilično savršenom obliku.

Izumitelj »Raxa« je učitelj plesa u berlinskoj radio-stanici, koja je prije 4 godine uvela učenje plesa putem radija. U dvorani radiostanice uči Carlos plesati tri para plesača, koji su početnici, te njegovu glasnu pouku, koju im daje, mogu slijediti svi radio-slušači i po tom sami vježbati. Zorno učenje plesa pokušano je da se uvede i pomoću tonfilma, gdje se u govoru, slici, glazbi i kretnjama daje najsavršenija uputa u plesanju. No uza svu savršenost ipak ovaj način nije dosad dao onolike rezultate, kao što ih daje praktično vježbanje u plesanju.

RAX, ČOVJEK-STROJ KAO UČITELJ PLESA

IDEJA

MAĐŽARSKI NAPISAO ĐULA ČERMELJ

Događaj se zbio u Parizu, jer se ovako što može dogoditi jedino u gradu šaljivih kazališnih komada.

Kad se gospođica Klara Fejar, koliko genijalna, toliko i lijepa članica pariškog Gran-Sises-Teatra, poslije predstave i večere na svojoj limuzini dovezla svojoj kući, spazila je još s ulice, da je prozor njene spavaće sobe rasvijetljen.

»Eh,« pomislila je, »sobarica nije zavrnula prekidač. Tko zna, otkada sijalica gori?«

Potužila se vrataru: »Tolika nepažnja!« Ali vratar joj reče, da je kod nje gore jedan gost, te da je radi toga svijetlo u stanu. Mlađi brat gospođice — ah, pardon, stariji — već je pola

. . . JAVI SE DUBOK MUŠKI GLAS IZA ZASTORA . . .

sata tamo, a s njime i jedan gospodin, možda njegov prijatelj.

»Znate li vi stalno, da je to moj brat? Da se ne varate?«

»Da nisam uvjeren, ne bi on sada mogao biti gore, gospođice! Nepoznatom čovjeku ne bih dopustio da uđe u kuću. Ali meni je poznato, da gospođica nosi građansko ime Dimanš — što ne zna ni deset osoba u gradu — a gospodin mi je rekao, da se zove Fridrik Dimanš i da je on mlađi — ah, pardon, stariji — brat slavne umjetnice. Glumice, kao što je poznato, nemaju nikada mlađeg brata.«

»Je li moja sobarica već donijela haljinu?«

»Jest, gospođice, ali je opet otišla. Rekla je, da ima da izvrši neki nalog vašega . . . starijeg brata.«

Kad je gospođica Fejar žurno ušla u svoju sobu, prvi joj pogled pade na postelju. Zašto li su zastori navučeni? Drugi pogled rasvijetli joj to izvanredno stanje. Pred posteljom sjajio se par muških cipela.

»To je i suviše drsko od mojega brata!« ote se iz usta umjetnice. »Da on tako što učini! Da legne u moju postelju! . . . Nečuveno! Ali gdje mu je odijelo?«

Pošto je ispitivački pogledala oko sebe, umjetnica zasta kao ukopana. Srce joj presta kucati. Na noćnom stolu stajala je nekakva stara kožna torba, a do nje se nalazilo svakojakog oruđa: kalauza, dlijeta, turpija, gumenih rukavica i još štošta drugo, što spada u poznati zanat.

»Gospode Bože,« promrmlja umjetnica, »pa to nije moj brat, nego običan obijač. On je obmanuo vratara, da je moj brat, te je mogao lako da ovamo uđe. Da ga sobarica ne bi smetala u njegovu poslu, on ju je nekuda poslao . . . Šta da činim sada?«

»Ne možete ništa, poštovana umjetnice,« ču se dubok muški glas iza zastora. »Ako budete vikali za pomoć, napast ću vas, a ako biste pokušali da pobjegnete dolje vrataru, ja ću biti brži, stići ću vas i zadaviti!«

Iako se te prijetnje uplašila, glumica ostade mirna i očuva prisebnost. Odlučivši se brzo, izvuče ladicu na stolu i iz nje izvadi revolver, koji je tu držala. Potom dohvati zastore i razmače ih.

»Ako se samo maknete, pucat ću na vas. Kada ste mi već ukazali tu čast, da kao obijač uđete u moj stan, kako ste se mogli usuditi da legnete u moju postelju?«

»Polako, polako, ne budite toliko nepromišljeni, lijepa umjetnice. Sve će to u redu svršiti. Vi prijetite, da ćete na mene pucati, zar ne? E, onda znajte, gospođice, da sam ja iz vašega revolvera zrna povadio. Opreznost u našem zanatu igra veoma važnu ulogu. Ded, pucajte sad! . . . Ne ćete da pucate? Spuštate ruku? Onda je sve u redu, i ja ću vam sada objasniti, zašto sam legao u vašu postelju.«

»Nisam više radoznala, gospodine!«

»Ipak ću vam kazati razlog. Ali prije toga dopustite mi da nešto napomenem. Vi biste se strahovito blamirali, kada biste upotrijebili oružje? Reklo bi se, da sam ja bio vaš najomiljeniji ljubavnik . . .«

»A ovo obijaško oruđe na stolu? Ne bi valjda nitko živi mogao pomisliti, da sam ja jednog običnog obijača imala za ljubavnika?«

»Varka,« pomislio bi svijet. »Evo, podigao sam pokrivač . . . molim, da se uvjerite, da sam u fraku . . . razumijete li me sada? Ljubavnik . . ., kazala bi policija, a s njom i svjetina . . . Obijačko je oruđe samo varka.«

»Ah, vi ste u fraku, gospodine!«

»Molim, milostivice, znam ja, šta je bonton. Za večernji posjet mora se čovjek obući u frak, to je konvencionalno. Za čaj u pet sati: smoking; za večeru: frak i bijelu kravatu.«

»Čudan ste vi čovjek, poštovani gospodine lopove. Da niste lopov, mogla bih vas smatrati za kakvog gospodina iz otmjena društva. Vi mnogo polažete na svoju vanjštinu. Iz vašega govora vidi se, da ste i obrazovani, a vaše lice je simpatično.«

»Uvažena umjetnice, molim vas, da me saslušate. Ja se sav topim od radosti slušajući te vaše laskave riječi. Doista? Zar se ja vama toliko dopadam, da mi kažete, kako je moje lice simpatično?«

Slagala bih vam, kad bih vam rekla, da mi se ne dopadate. Ali, izuzevši vaš lijepi izgled, vi ste moje srce pridobili.«

»Čime, najljepša među svima umjetnicama?«

»Svojom muškošću, gospodine lopove. Jer ja sam se uvjerila, da vi zrna iz revolvera niste povadili, a ipak ste imali srčanosti da reknete: Pucajte! I pošto ste moje srce predobili, ja bih htjela znati, zašto ste legli u moj krevet.«

»Zato što sam zaljubljen u vas, lijepa umjetnice. Htio sam ukrasti vaš nakit, kako biste ga vi zatim otkupili svojim poljupcima... i kada sad ležim ovdje, gospođice, vaša postelja me je toliko zaludila, da ja nisam mogao odoljeti milini.«

»Onda se potpuno slažemo, gospodine lopove,« reče umjetnica smijući se. »Vi ste zaljubljeni u mene, a ja u vas, dragi prijatelju. Dakle dobit ćete poljubac, iako niste dodirnuli nijednu moju stvar; ali taj poljubac mora se ipak zaslužiti.«

»A čime to, gospođice?«

»Moja protivnica, gospođica Godfrid, nije sada kod svoje kuće; otputovala je sa svojim princom. Ona će se vratiti tek preksutra uveče. Otiđite i obijte njezin stan, uđite u nj i tamo ukradite samo umjetne zube, što ih gospođica Godfrid drži u rezervi, i donesite ih meni. Sada je jedan poslije ponoći, najkasnije oko dva možete biti ovdje, i onda ćete dobiti poljubac, dajem vam svoju riječ.«

»Odletjet ću,« uzviknu obijač, skoči iz postelje, obu cipele, dohvati svoje oruđe i ponijevši torbu u ruci učtivo zamoli umjetnicu za dopuštenje da joj poljubi ruku.

U tom trenutku zaori iza zastora kraj peći grohotan smijeh sa pljeskanjem, potom neko pomakne zastor u stranu i pojavi se jedan otmjeni gospodin.

»Ah, zar ste vi to, gospodine Linže?« upita iznenađeno umjetnica.

I doista to je bio gospodin Linž, jedan od francuskih komičnih umjetnika.

»Kako ste došli amo i šta znači taj vaš smijeh? Ja se ovdje borim s jednim lopovom, i umjesto da ste mi pritekli u pomoć, vi ste se kukavički prikrili i još se smijete!«

»Dopustite, poštovana umjetnice, da vam predstavim svoga saradnika, gospodina Peletea. Nije on lopov nego pisac šaljivih kazališnih komada, kao što sam i ja. Nas dvojica zajedno pišemo jedan šaljivi komad, u kome je situacija ta, što jedan obijač, koji je zaljubljen u jednu kazališnu zvijezdu, hoće da ukrade čitavi njezin nakit, da bi joj ga vratio u zamjenu za jedan poljubac. Obijač sretno ulazi u stan umjetnice, on ne može odoljeti milini: legne u postelju, i u njoj ga zateče umjetnica... Sada nas dvojica razbijamo glavu, što bi umjetnica u komadu imala da

(Nastavak na str. 90.)

IZLOŽBA JEDNOGA MLADOGA SLIKARA

NAPISAO IVO HORVAT

Ovih dana stupio je prvi put pred javnost u zagrebačkom Ulrichovu salonu sa svojim slikarskim radovima mladi apsolvent zagrebačke Umjetničke akademije g. Bartol Petrić. Rođen je u Starom Gradu na Hvaru, srednju tehničku školu svršio je u Splitu, a Umjetničku akademiju u Zagrebu, kao đak prof. Babića i Becića. Ambijenat rodnoga mu kraja jako je na nj utjecao, tako da se njegovim djelima živo nameću dalmatinski motivi. Izišavši iz škole naših odličnih umjetnika, a zatim živeći u veoma ozbiljnoj atmosferi, koja, daleko od nekadašnje idiličnosti, traži nove forme i životne formule, utisnuo je i on u svoju umjetnost žig sadašnjice. Nema tu obijesnih poteza vedre mladosti, nema tu sanjarstva ni romantike, to je umjetnost životne borbe, nadčovječnih napora, prigušenih boja. Od tridesetak slika (većinom uljenih, nešto akvarela i crtanja olovkom) gotovo sve prikazuju dalmatinske motive i potcrtavaju teški fizički rad. U slici »Nosači« gotovo se već gubi čovječja ličnost, pritisnuta groznim teretom, i ljudski su napori ovdje prikazani u nekoj apstrakciji. I kad u slici »Veslači« promatramo žilave mornare, prikovane uz tvrda vesla, zaboravljamo na svu romantiku toliko opjevana mora, pred nama iskrsava samo čovjek, koji se grčevito bori jakim elementima prirode. Tako se taj momenat vuče i kroz druge slike, pa kad se prikazuje i dalmatinski pejsaž, i onda sva okolina poprima neku tajnovitu mirnoću i ozbiljnost. To vidimo i iz ove slike, što je donosimo u Obitelji. To je ujedno jedna od najboljih Petrićevih izloženih slika, gdje se zapaža najviše samostalnosti i emancipacije od škole.

G. Petrić pokazao je ovom izložbom, da ozbiljno shvaća umjetnički poziv, pa će se sigurno mnogo okoristiti daljnim studijem, na koji se sprema u inozemstvu.

SV. JERONIM U STAROM GRADU

PROLJEĆE

ROMAN JEDNE OBITELJI
Norveški napisala Sigrid Undset
Prevodi Kruno Krstić (NASTAVAK.)

Pošto su popili kavu, smjela su djeca da pođu u šumu Hefty i da beru jagode. Među bijelim rešetastim plotovima vila bilo je preostalo nešto šume. Borovi su bili goli sve do malog zelenog vrška, na oskorušama su bile pokidane grane do visine, gdje se moglo rukom dohvatiti, debla su bila gola i glatka, jer su se djeca čitav dan uz njih penjala. Grmovi i stabla bila su tu opustošena i počupana, grane su im bile polomljene, a kora oguljena i samo na najvišim granama ruža povijuša procvjetalo je nekoliko blijedorumenih cvjetova. Našli su nešto jagoda; Roza je sve, što je našla, nizala na slamčicu: male bijele jagode i crvene nezrele kupine. Nakupila je pune dvije slamčice. O kako je bila zlatna!... Naklonila se pred njegovom majkom i pružila najprije njoj jednu slamčicu, a zatim svojoj majci drugu.

Bog zna, što je osjećala njegova majka, kad je u tom ponošenom haljetku s perlama posjećivala kćerku trgovca Vogeliusa u ovoj kući, gdje se činilo, da je svaki predmet probran među najljepšima i najskupocjenijima samo zato, da bude okvirom njenoj ljepoti i njenoj sreći. Kad je Regitze Hammerich za svojih djevojačkih dana u Danskoj polazila u posjete svojoj prijateljici u trgovačkoj kući, imali su konji, upregnuti u njena kola na sebi sjajnu mjedenu ormu. Premda je Roza Fredrika Vogelius imala sve, što su mogli da pribave novac i ljubav, bio je svatko, tko ju je poznavao, uvjeren, da je tako i pravo. Bila je na glasu kao najljepša djevojka na Fynu, od malih dana su je mazili i tetošili; sve, što je Nyborgu i u okolišnjim mjestima pripadalo »boljem društvu«, otimalo se o nju, svi su podnosili njene mušice i hirove, a kad se udala u Norvešku pričale su se na Fynu priče o ljubavi njena muža i o bogatstvu i ljepoti njene kuće. Svima je bilo sasvim prirodno i razumljivo, da je Roza Frederika otišla u stranu zemlju i da je njen dom lijep kao priča.

Roza je bila slična svojoj majci, a ipak su među njima postojale silne razlike. Svaka crta na njenom licu bila je ista kao i u majke, imala je njene oči i kosu. Sve je na njoj bilo lijepo kao na majci... a ipak ona nije očaravala. Na Rozi nije bilo bliještavila.

Na gospođi Wegner očuvalo se bliještavilo do zadnjih dana njena života. Torkildu se činilo, da je to bliještavilo bilo sjajnije nego ikada, kad je živjela u malom stanu u Kamenitoj ulici, blizu svoje vlastite kuće.

Rozin otac umro je od ospica i nije ništa ostavio. Kad je Torkild čuo, učinilo mu se tako nevjerojatnim, da se najprije nasmijao: on je i sam imao ospice — tu su bolest dobivala mala djeca — nije mogao da se načudi, da je Rozin veliki, lijepi tata dobio ospice. Nije mu išlo u glavu ni to, da će Roza i njena majka biti siromašna kao i oni. Ali je tako bilo. Vila je sa svim namještajem bila prodana, udovica je dodala ostavštini svoj privatni posjed, nakit i haljine, te je Paul Wegner mogao da bez dugova počiva u svom grobu. Na koncu se ispostavilo, da je njegovoj ženi preostalo nekoliko tisuća kruna; ona je prekupila iz kuće nešto pokućtva i nekoliko malih slika, koje je dobila na dar od svog muža i koje su bile jeftino procijenjene. Jedan prijatelj njenog muža pribavio joj je mjesto njemačke i francuske korespondentice u jednoj velikoj agenturi.

Svakog jutra, kad se Torkild u spavaonici oblačio, vidio bi gospođu Wegner, kako ide u ured. Vodila je za ruku svoju malu kćerkicu, ali je od Roze on mogao da vidi samo bujnu zlatnu kosu, koja je padala na školsku torbu. Kad je gospođa Wegner u svojoj crnoj udovičkoj haljini prolazila bijednom, tužnom ulicom, bila je njena visoka pojava s licem, koje je uvijek mijenjalo izraz, ljepša nego ikada. Njena nestašna, prevrtljiva ćud našla je svoje uporište, njena hirovita i prkosna volja sabrala se i ojačala sada, kad je bila sama i siromašna i kad je dan i noć i kod kuće i u uredu morala da radi za svoje ljubljeno dijete.

Torkild je gledao kroz prozor, dok ne bi obje prošle i dok mu gospođa Wegner ne bi domahnula rukom. Za njim u sobi, koja je u njemu još uvijek budila onaj dojam praznine i neuredne neprijatnosti prvog jutra, hodala bi njegova mati u ponošenim cipelama i pospremala namještaj, prenijela bi njegov krevet u tamnu dvorišnu sobu, gdje su ona i Doris spavale i zatim donijela doručak. Cijelo jutro ne bi progovorila ni riječi. Kad je gospođa Wegner već prošla, sjela bi za sto i jela, a on je ponavljao svoje lekcije. Ali je u njegovoj duši još uvijek lebdio smiješak gospođe Wegner i ispunjao je nekom neizrecivo slatkom boli. On je čeznuo za njom... čeznuo je za popodnevnim satovima u njenoj

sobi, kad je čekao na lagani štropot kućnih vrata, koji je navijештao njen povratak, čeznuo je za smiješkom, kojim je pozdravljala njega i Doris, izakako je zagrlila i poljubila Rozu. O kako je on želio, da bi i njega tako zagrlila i poljubila. Torkildu je mali dom gospođe Wegner bio divni, začarani svijet, beskrajno različit od onoga, u kome je inače živio i provodio svoje dane.

Želio je svakog dana da ode u taj svijet, ali je sedmično odlazio tamo samo jedan ili dva puta. Bojao se, da će o njemu govoriti, da se igra s djevojčicama. Uostalom, kad je tamo bio, nije se gotovo nikada igrao s djevojčicama. One su se zabavljale u spavaonici, gdje su se nalazila dva velika mahagoni kreveta — Roza je spavala u očevu krevetu — zabavljale su se svojim lutkama i njihovim haljinicama ili su se obučene u posteljinu i duge haljine igrale »kazališta«. Torkild je sjedio u salonu, čitao i gledao slike ili svirao na starom klaviru. Jedan sanduk, koji je gospođa Wegner prevukla šarenim kretonom, bio je pun nota. U sanduku je bilo starih komada kao: »Mladost ludost«, »Kralj i maršal«, »Elverhöj« i Berggrenove pučke popijevke, ali i nekoliko svezaka Mozarta, Bacha i Glucka i nekoliko starih izdanja Haydnovih sonata sa staromodnim tiskom na zelenkastom, mekanom papiru, punom končića i čvorova i s prekrasnim bakrorezima na koricama. Na njima je pisalo »Marija Sofija Johana Vogelius«, ali je crnilo od starosti bilo sasvim izblijedjelo.

Klavir i bijelo empire pokućtvo poticali su iz očinske kuće gospođe Wegner, a odatle je poticalo gotovo i sve ostalo, što je prekupila kod prodaje muževljeve ostavštine. Zidovi su bili gotovo sasvim prekriveni fotografijama; većinom su to bile fotografije Rozinog oca i Roze, ali je bilo i fotografija raznih rođaka gospođe Wegner. Na zidu je visjelo nekoliko razglednica iz gradova, koje je s mužem posjetila za vrijeme bračnog putovanja i nekoliko reprodukcija starih umjetničkih djela, većinom madona s djetetom Isusom. Bile su tu i dvije uljene slike, koje su prikazivale majku i dijete, ali te su bile nove, iz osamdesetih godina, i Torkild je s vremenom počeo shvaćati, da su slike vrlo lijepe. Prozori, stolovi i drveni stalci pokraj prozora bili su čitavu godinu puni cvijeća. U zimska popodneva vladala je u sobama gospođe Wegner polutama. U svakoj je sobi visoko na zidu gorjela mala sigurnosna svjetiljka. »Djeco, ako svjetiljka počne plamsati ili treperiti, morate odmah otrčati k vrataru i javiti mu... neka vam ni ne padne na um, da što sami popravljate ili gasite.« Tako ih je opominjala još i onda, kad je Torkildu bilo već četrnaest godina. Kakve li je muke jadna gospođa Wegner morala da pretrpi svako popodne, dok je tri sata sjedjela u uredu, dok je njezina kćerka bila sama kod kuće. Rozi je bilo zabranjeno da dira šibice, peći, svjetiljke i noževe, da se primiče prozoru, kao da je malo dijete. Kad bi gospođa Wegner navečer dolazila kući, bila je uvijek sva zadihana od trčanja i svake večeri pritiskala je na grudi i ljubila Rozu, kao da je ovaj čas izmakla nekoj smrtnoj opasnosti.

Roza nije smjela ulaziti u kuhinju, jer se tamo nalazila petrolejska peć i sprava za rezanje kruha. Torkild je pomagao gospođi Wegner, kad je prostirala stô za večeru. To pospremanje je njemu uvijek bilo svečan događaj, iako nisu nikada dobivali za večeru drugo nego čaj i kruh s margarinom te naizmjence salfaladu i kravlji sir. Kad bi došla gospođa Christiansen, dobili bi još jaja i voća. Tada su često dobivali i svježi divlji hren, koji je gospođa Wegner uzgajala u sandučićima i u starim pustenim šeširima — u Torkildovu sjećanju vonjale su male tanke ruke gospođe Wegner, ispucane i hrapave od prostog kućnog posla, uvijek oštro i napadno po hrenu i geranijama. Obavljajući kućni posao zaustavljala se ona svaki čas kod cvijeća i nešto oko njega redila, kao da ga miluje. Djeca su uvijek morala da obiđu cvijeće, da se dive svakom propupalom pupoljku i svakom procvjetalom cvijetu.

Kad se gospođa Wegner nakon jela ne bi prihvatila šivanja — ona je Rozi i sebi sve sama šivala — onda bi djeci nešto čitala ili svirala na glasoviru. Čitala je većinom stare danske pjesme i najradije svirala stare danske pjesme, pučke popijevke i slično. Torkild je znao, da ona ne svira dobro; svirala je otprilike kao marljiva, savjesna učenica... samo je njen muž u svojoj velikoj ljubavi mogao doći na misao, da joj pokloni glasovir. Ali je Torkild volio njeno jednostavno sviranje, hrapave i mukle tonove staroga klavira, i kad je kasnije već sam u popodneva svirao, oponašao je nesvijesno njen djetinjski način sviranja.

Kad gospođa Wegner nije čitala ili svirala, zabavljala se s njima ili im je šivajući pričala. Pričala je uvijek o vremenima i ljudima, koje on nije poznavao, o svojim djevojačkim danima u Danskoj, o čudnim starim ljudima, koji su živjeli za njena djetinjstva i koji su sada bili mrtvi, a često i o putovanjima sa svojim mužem. Kadgod bi spomenula Rozina oca, zvučao je njen glas neizrecivo nježno i predano. Inače su se njen glas i izraz lica neprestano mijenjali... znala je šaljivo gdješto da naglasi tako, da su se djeca smijala. Sve, što je ona pričala, bilo je živo i zorno.

(Nastavit će se.)

Fotoelektrograf za slijepce

Teško da netko od nas ljudi, koje su Bog i priroda obdarili zdravim očima, da možemo sve vidjeti, dovoljno shvaća žalost i bijedu slijepaca. Ta žalost je manja kod ljudi, koji su rođeni slijepi, ali kod ljudi, koji su nesrećom za života oslijepili, ta bol je mnogo veća, kad se sjete ljepota, koje su njihovu oku otrgnute gubitkom vida. Za dokaz toga služi francuski inžinjer M. Thomas. On je u svjetskom ratu nekom eksplozijom postao slijep. Gubitak vida teško je podnosio, pa se zavjetovao, ako ponovno progleda, da će sav život posvetiti dobrotvornom radu oko slijepaca. U želji, da u tom pogledu što više doprinese, došao je na genijalnu ideju: načiniti aparat, kojim bi bilo omogućeno slijepcima čitanje kao i svakom drugom, koji vidi. Pred nekoliko dana doživo je ostvarenje svoje genijalne zamisli, jer je aparat, zvan fotoelektrograf, već gotov, i u najskorijoj budućnosti, bit će omogućeno svakom slijepcu uz minimalne troškove pomoću tog aparata čitanje slova. Vrijedno je istaknuti, da ga je u njegovu dobrotvornom radu oko iznašašća tog aparata pomagala neumorno njegova žena.

Rad oko tog izuma stajao je velikih troškova, i sam inžinjer M. Thomas nije mogao dovršiti aparat, nego je čak za troškove i svoju kuću prodao, a iza toga ga je pri radu i novčano pomogao mladi inžinjer M. Coulaux, koji je djelo i priveo kraju.

Fotoelektrograf sastoji se od jednog stola. Na stolu se nalazi stalak, na kojem stoji knjiga ili novine, koje se čitaju. Zgodnim namještajem knjige na napravi stola omogućeno je, da tekst knjiga postepeno polako prolazi ispred specijalne svjetiljke, a time se slova redom odrazuju na posebnoj ploči; ona je ovisna o fotoelektričnom uređaju, kojim se prenose na specijalni aparat za primanje.

Aparat za primanje sliči izvana ploči sa 42 rupe, gdje se, kad slova prolaze, stvaraju malene izbočine. Svakom znaku odašiljača, odgovaraju posebne izbočine na prijemnoj stanici. Čim se jedno slovo pokaže, odrazuje se posebna reljefna izbočina na četvornoj ploči. Kada se pusti tekst da ide, odrazuje se na ovoj četvornoj ploči isto kretanje. Prema tome slijepac sjedeći pred stolom ima samo lijevom rukom da pokreće stalak, na kojemu je tekst, a desnom da prati na četvornoj ploči tekst, koji se iz toga stvara. Svako se slovo pomoću izbočina potpuno lako čita, bilo kojeg sadržaja i na ma kakvom jeziku, pa čak i rukopis. Nažalost veliki uređaj aparata iziskivao je velike troškove, zato su pronalazači zasnovali mnogo jednostavniji aparat. Taj se sastoji od šest fotoelektričnih pregrada s jedne strane i šest tačaka na četvornoj ploči i omogućuje stvaranje posebnih slova Braille. U budućnosti će se u posebnim tiskarama za Thomasov aparat moći tiskati knjige sa posebnim tim slovima, a posebnim znacima na slovima svakoj će tiskari biti omogućeno tiskanje knjiga za slijepce. Ali najvažnije je to, da će više prijemnih aparata moći primati slova od jednog odašiljača tako, što će svaki čitač pritisnuti prstom malo puce pokraj sebe. Tako će uz vrlo malene troškove malog prijemnog aparata moći više njih čitati slova od istog centralnog odašiljača.

Bez sumnje će ovaj izum, koji je u Parizu pobudio veliko zanimanje, biti još pojednostavljen i postati jeftiniji, te će tako i slijepci moći čitati kao i svako drugi. Traži se samo plemeniti poduzetnik, koji će da podigne industriju ovih pojednostavljenih fotoelektrografa. Isprva će proizvodnja tih aparata mnogo stojati, ali će se većom količinom taj trošak nadomjestiti. To dakako ne će utjecati mnogo na plemenite ljude, koji budu pred očima imali veliko dobro za bijedne slijepce od takvog rada.

K. Moskatelo.

IZUMITELJ THOMAS SA FOTOELEKTROGRAFOM

PRINC KARNEVAL U KUBISTIČKOM STILU

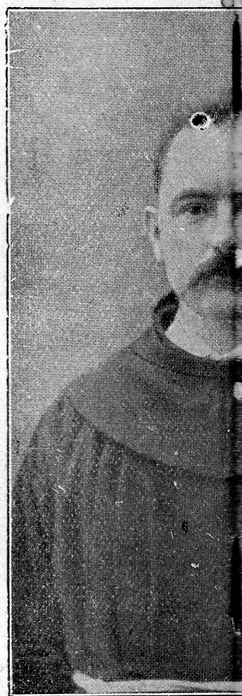
Pacific &

Deseta godišnjica smrt

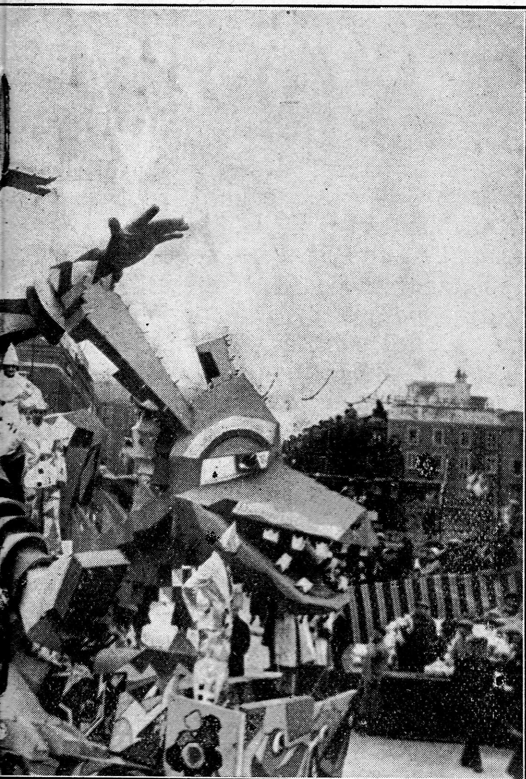
Na dan sv. Blaža 3. veljače ove godine navršuje se 10 godina, kako je umro Fra Didak Buntić, jedan od najvećih hrvatskih franjevaca novoga doba. Didak Buntić, sin seljačkih roditelja, rodio se 9. listopada 1871. godine u malenom selu Paoči blizu Mostara. Kao dijete došao je u franjevački samostan na Širokom Brijegu, gdje je svršio osnovnu školu i gimnaziju. Godine 1888. stupio je u franjevački red. Teologiju i filozofiju svršio je u Innsbrucku, a studirao je također posebno još osobito grčki i latinski. Bio je profesor na Širokom Brijegu od godine 1895. do 1919.

Bio je tip pravoga franjevca, koji je sav živio za sirotinju. Duboko ga se dojmila bijeda i zapuštenost hercegovačkog seljaka. Htio mu je na svaki način pomoći. Kao profesor odgajao je i svoje đake u tom duhu. Htio je najprije narod osigurati gospodarski. Učio ga je racijonalnom obrađivanju zemlje. Pomagao mu je kalemiti i saditi voćke. Osobito se kod vlasti zauzimao za pravednu procjenu duhana, koji se u Hercegovini jedino isplati. Osnivao je seljačke škole, gdje se njegovim posebnim praktičnim načinom naučilo preko 10.000 hercegovačkih seljaka čitati i pisati. On je stekao time najveće zasluge u pobijanju analfabetizma. Osobitu je ljubav prema sirotinji pokazao kao direktor franjevačke gimnazije za vrijeme rata, kad je u Hercegovini vladao glad. Molio je pomoć sa svih strana. Svoj je ručak redovito davao drugim siromasima. Poveo je cijelu

ogromnu akciju za
dnu djecu, koju je
smrti smještajući i
ratne godine u Sl
Tom je prilikom p

FRA DIDA
prigodom 10. godiš

NA POKLADNIM SVEČANOSTIMA U NIZZI
Atlantic

Žene matematičarke

Općenito se drži, da je matematika radi svog apstraktnog karaktera isključivo radno polje muškarca, jer je žena po svojoj prirodi nježnija i nije za to sposobna. Činjenica je naprotiv, da povijest matematike poznaje čitavi niz žena, koje su se u prošlim stoljećima uspješno bavile tom znanosti i doprinijeli njezinu napretku mnogo dobro zrnce. Upoznanje tih žena pružit će nam važnih podataka za različite duhovne sposobnosti žene kao matematičarke i oborit će ono mišljenje, koje niječe ženi svaku sposobnost za tu granu ljudske djelatnosti.

Već u starom vijeku imamo dvije žene, koje se spominju kao vrijedne matematičarke. U Korintu se spominje hetera Nikareta iz doba Demostenova. Pripovijeda se, da su samo oni ljudi uživali njenu milost, koji su mogli raspravljati o matematici. U četvrtom vijeku poslije Krista spominje se lijepa i učena Hipatija, kćerka matematičara Teona iz Alexandrije. Ona je u Alexandriji učila novo-platonsku filozofiju, matematiku i astronomiju s velikim uspjehom, te je bila na glasu sa svoje vrsnoće u matematici.

Iz srednjega vijeka imamo malo podataka o ženama matematičarkama. Za Renesanse, kad se ta znanost sjajno razvila, imamo ih više. U 18. vijeku na sveučilištu u Bologni imamo tri profesorice iz matematike, od kojih je najpoznatija Marija Gaetana Agnesi iz plemićke porodice Monteveglia. Ona je izdala više svezaka analitike. Dva velika astronoma Ticho de Branes i Herschel našli su vrijedne pomoćnice u svojim sestrama Sofiji i Karolini, od kojih je ova posljednja ostavila trajan spomen u znanosti otkrivši sama osam kometa i izdavši veliki rječnik zvijezda. Osim toga spominje se Marija Eunitz kao pomoćnica svoga muža astronoma Eliasa von Löwena i Marija Klara Einnmart kao pomoćnica svoga oca.

Od znatne je važnosti kao matematičarka i Francuskinja Emilija du Chatelet, prijateljica Voltairea, koja se osim matematikom i fizikom bavila i jezicima i bila veoma naobražena. Postala je poznata svojom studijom o Leibnizu i prevodom Newtonova djela »Principia mathematica«. Bila je nagrađena od Francuske Akademije.

Kao jedna od najpoznatijih matematičarki spominje se Sophija Gremain, učenica matematičara Fouriera i Legendrea, koja je bila također Francuskinja. Ona je izdala više studija iz teorije matematike, a za svoj rad bila je nagrađena od Francuske Akademije. Živjela je sasvim povučeno i bavila se samo znanošću.

Najznamenitija žena na polju matematike je sigurno genijalna Ruskinja Sonja Kovalevski, koja se proti volje svoje porodice bavila studijem. Sa svojim mužem, poznatim istraživačem Woldemarom Kovalevskim, preselila se u Njemačku, gdje je postala učenicom slavnog matematičara Weierstrasa. Stekla je slavu svojim studijama iz matematike i teoretske fizike. Bila je nagrađena od Akademije za studiju i teoretske mehanike. Godine 1884. imenovana je profesoricom matematike u Stockholmu. Ona je pisala i romane i novele, ali taj njezin beletristički rad nije dosegao visinu njenih naučnih djela.

Ti uspjesi na naučnom polju, koje su postigle pojedine talentovane žene, imaju još veće značenje, ako se uzme u obzir, da u ono doba nisu žene pohađale sveučilišta. Danas je već drugačije. Danas na svim sveučilištima svijeta žene imaju pravo slušanja kao i muškarci. Na mnogim visokim školama matematiku predaju žene, tako je na univerzi u Berlinu docent matematike dr Hilda Pollaczek, a u Göttingenu prof. Emmy Noether, koja je svojim radnjama iz više matematike postala znamenita i koja vodi čak i svoju vlastitu matematičku »školu«.

Lidija Kružić.

PREDSJEDNIK REPUBLIKE ŠVICARSKE
i njegova obitelj s desetero djece

...i velikog oca sirotinje

...hercegovačku gla-... spasavao od očite ...ih u one gladne ...voniju i u Srijem. ...tovao po svim našim krajevima i kolikogod je dobra učinio hercegovačkoj sirotinji spasavajući joj djecu od glada, bolesti i smrti, toliko je pridonio neizmjerno mnogo i općoj narodnoj stvari. Baš tada je svjetski rat išao k svome svršetku, a Austrougarska svome rasulu. I fra Didak je bio jedan od tadanjih neustrašivih boraca za oslobođenje hrvatskoga naroda od austrijskoga i madžarskoga jarma. Jednom zgodom gledajući gladni svoj narod tada, brzojavio austrijskom caru u Beč: »Šalji, care, kruha ili lađe, da selimo u Ameriku!« A kad je pri kraju svjetskoga rata madžarski predsjednik vlade grof Tisza putovao po Bosni i Hercegovini, ne bi li te pokrajine dobio za Madžarsku, fra Didak je lupio pred njim šakom po stolu i time vidno pokazao otpor, što čeka njega i one, koji su mislili, da bi Bosna i Hercegovina još mogla ostati pod tuđinom.

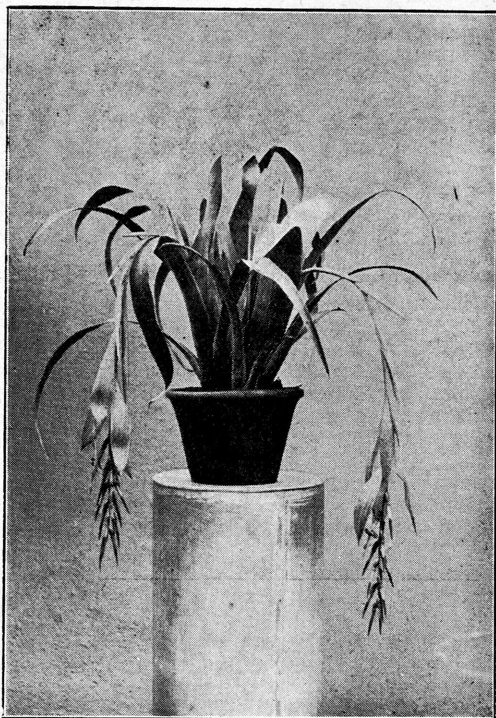
Nakon svjetskoga rata postao je fra Didak Buntić g. 1919. provincijal hercegovačkih franjevaca i narodni poslanik. I tu se uvijek isticao svojim požrtvovnim i žilavim radom. Usred tog njegova rada zatekla ga 3. veljače 1922. nagla smrt na Čitluku. Sva je Hercegovina za njim zaplakala i sva ga još i danas spominje s pijetetom, kakav nije ondje još nitko drugi stekao. Tom velikom franjevcu i rodoljubu slavi i prigodom ove desete godišnjice smrti njegove spomen sva Hercegovina, a tome se pridružujemo i mi želeći, da spomen na tog oca hercegovačke sirotinje ostane trajan u cijelom hrvatskom narodu.

...K BUNTIĆ
...jice smrti 1922.-1932.

CVIJEĆE KAO UKRAS DOMA

NAPISALA LJUBA ARNOLD

BILLBERGIA
Foto Dr Z. Arnold

Čovjek provodi velik dio života u svom domu, zato mora nastojati, da mu dom bude što prijatniji. Topao, udoban dom privlači sve članove obitelji, doprinosi vedrom duševnom raspoloženju. Nije svakom moguće da ima raskošan stan. Ipak s malo ukusa i mnogo dobre volje može i siromašniji dom biti udoban i privlačiv.

Cvijeće daje domu mnogo svježine i prijatnosti. To može biti cvijeće u vazama ili u loncima. Osobito se zimi ugodno doima i malena sobica, ako u njoj cvate kakva biljka.

Dosta je malo bilja, koje zimi cvate, a mnogome škodi suh i topao zrak u loženoj sobi. Htjeli bismo upozoriti na neke biljke, koje zahtijevaju malo truda i u toploj sobi mogu da nam zimi cvatu. Jedna takva biljka jest Billbergia, koju prikazuje naša slika. Ona podnosi topao i suh zrak u loženoj sobi, cvate zimi, a i inače je dosta dekorativna. Prednost je Billbergije i ta, da je možemo sami lako razmnožiti.

Preko ljeta držimo je na balkonu, na prozoru, ili u vrtu i obilno je zalijevamo. U jesen, prije nego se u sobi počima ložiti, valja Billbergiju priučiti na sobni zrak. Starije biljke imadu već u to doba cvjetne pupove, dok mlađe istom za neko vrijeme potjeraju isprva zelen, a poslije ružičast pup sakriven djelomice u rozeti od listova. Čini se, kao da će se razviti tulipanu sličan cvijet, ali se pup sve više produljuje, naginje na stranu, nježni se ovojni listići otvore i pomole se cvjetići prelijevajući se prekrasnim dugim bojama.

Dok biljka procvate, treba je obilnije zalijevati, ali ne previše, da se zemlja ne ukiseli, a dobro je, da je i dnevno osvježimo prskajući je lagano vodom. Kad ocvate, valja odrezati nesamo cvjetnu stapku već zajedno s čitavom lisnom rozetom, jer ona više nikada ne će cvasti. Međutim su se možda pri dnu starih lisnih rozeta već razvili mladi izboji ili će se doskora pojaviti, pošto smo obrezali ocvale rozete. Staru biljku njegujemo, dok ojačaju mladi izboji. U proljeće je izvadimo iz zemlje, razdijelimo i svaku pojedinu mladicu (lisnu rozetu) zasadimo posebno u malen lončić. Kad mladice ponarastu, presadimo je u veći lonac u krepku, hranivu zemlju. Isto tako ćemo i staru biljku, nakon što smo od nje otcijepili spomenute mladice, presaditi u svježu zemlju.

IDEJA

(Svršetak sa str. 85.)

učini pa da se svoga gosta na najljepši način otrese. I pošto nismo mogli naći nikakva podesna rješenja, odlučili smo da ga potražimo u samome životu. I vas smo uzeli kao objekt za ispitivanje. Moj saradnik odigrao je obijača, a vi, gospođice, vi ste — hvala vam mnogo — vi ste problem riješili veličanstveno. Doista, stvar se nije mogla bolje dogoditi: Nezvanom gostu obećati zagrljaj, ali da on najprije donese umjetne zube protivničine.«

»I vi ćete komad u tome smislu napisati?«

»Slično tome. To će biti ideja, koja će se dopasti publici.«

»Vrlo lijepo, gospodo,« reče umjetnica. »Ali i ja imam jednu ideju.«

»Vi se šalite, lijepa umjetnice!«

»Govorim sasvim ozbiljno, gospodo. Pisci budućeg kazališnog komada niste samo vas dvojica, treći pisac sam ja. Molim Vas, da napišete jednu izjavu, poštovana gospodo, (uz to umjetnica prsnu u grohotan smijeh), jer ne smijete zaboraviti, da mi je revolver još u ruci. Obijati stanove i krasti ideje... to ne ide. Od iznošenja moga imena na kazališnim listama odustajem, ali od trećine tantijema ne odričem se. Dakle, gospodo,... zar ova ideja nije duhovitija?

POZORNICA ZA GLUMU „DOĐI, IDI ZA MNOM“ OD ONIPA

„TKO HOĆE DA PREDSTAVLJA?“

»Predstava? Zbilja ćemo opet predstavljati? To će biti zabava! Iju, kako se veselimo!«

Ne prima li se ovakvim poklicima i oduševljenjem svuda i u svakom društvu prijedlog predsjednika, koji »daje na znanje,« da će se doskora održati »zabava s predstavom?«

Ali ne javlja li se svuda i u svakom društvu još u prvom oduševljenju kakav glas iz kuta: »Dă, ali š t o ćemo igrati?«

Ništa strašnije ni zlobnije od te male, naoko nedužne izreke.

Sve ušuti kao zaliveno, zanos se stišava, a nastupa »zbilja«: prekapanje po bibliotekama, naručivanje raznih kataloga »pozorišnih«, »kazališnih«, »komada« i »repertoara«, po kojima na kraju konca za skupe novce dobijete nevjerojatno naivne, glupe, a i prljave »komade«.

Što onda? Razočaranom i uništenom vođi predstave ne ostaje nego da posluša ovakve savjete: »Joj na, pa zašto da ne igramo onaj tako zgodan komad, što se pred dvije godine toliko svidio?« Ili: »Znate što? Časne Sestre u X. davale su lanjske godine krasan(!) njemački komad, zamolit ćemo ih, da ga smijemo prepisati...«

Vođa rezignirano prigiba glavu i prihvaća... Nadao se nečemu novom, neviđenom, umjetničkom... A kad tamo: igrat će se neki stari otrcani »igrokaz« ili prijevod tkozna otkud i tkozna kako preveden...

Tko to još nije iskusio, ako radi sa društvima?

Tko se još nije tužio na očajnu nestašicu podesnih i dobrih diletantskih glumâ, kojih kod drugih naroda ima toliko, da su na pr. Francuzi već mogli izdati katalog katoličkih gluma (dakle besprijekornih!), a taj katalog sam ima 900 strana sitnog sloga!

Kod nas je međutim bilo na tom polju tek par pokušaja, koji su već u zametku propali.

Sad je nekoliko ljudi dobre volje iz kat. izdavačkih redova odlučilo tvrdo da ovoj potrebi gluma doskoči. Oni hoće da dadu mnogobrojnim našim društvima dobar, po mogućnosti odličan izbor gluma, koje će im omogućiti, da njihove priredbe budu na što većoj umjetničkoj visini i da ujedno što uspješnije vrše odgojnu misiju... Jer kazalište, od najvećeg do najmanjeg, mora uz zabavu biti uvijek i odgojno!

Smišljeno učinjeno. Nakon mnogih zapreka i neprilika ušle su u štampu odjednom tri glume: »Dođi, idi za mnom«, »Dvije majke« i »Mali ptičari«. Sve su tri odlične stvari i dobro će doći odmah za Uskrs našim društvima. Prve su dvije naime pasijonske igre (to jest obrađuju kakvu epizodu iz Muke), prva za muška lica (2 čina), a druga za ženska (1 čin). Obje su vrlo lake, s malo lica (7 svaka) i sasvim jednostavnom opremom, koja ne zahtijeva gotovo nikakvih troškova. Treća je dječja igra s pjevanjem u 1 činu, vesela, šaljiva, također laka za izvedbu. Sve tri imaju potanko opisanu uputu, kako se s malo spretnosti uz nikakav trošak mogu lijepo opremiti, dapače imaju priložene slike za pozornicu i odijela. A »Mali ptičari« imadu čak štampane note pjesmaricâ sa klavirskom pratnjom! Ako dodamo, da im se kraj svega toga cijena kreće između 10 i 20 dinara jasno je, da se sve učinilo, što je bilo moguće, i da će se te glume

što više naručivati i izvoditi. Naravno, na tome se ne će ostati: slijedit će čitave serije gluma za muške, ženske i dječje uloge a svakako i za mješovite. Bit će socijalnih, vjerskih, historijskih drama većih i manjih, raznih komedijâ, igara s pjevanjem, monologâ i t. d. Naravno, da će se strogo birati samo prvorazredne stvari domaće i strane. A na koricama naći će se uvijek popis drugih zgodnih gluma bilo gdje štampanih, koje se mogu preporučiti, dok ne izide posebno opširan p o p i s gluma, koji će također i te kako dobro doći.

I tako je jedno kulturno pitanje našlo svoje rješenje. Na našim je društvima, da poduppru ovu akciju naručujući što više gluma. Pri tome n e k a n e p r e p i s u j u u l o g e (što je i zakonom zabranjeno), već neka naruče toliko knjižica, koliko je glavnih lica. (Tih nije nikad više od 5!) Pravo na izvađanje stiče se time, ako se kupi barem 3 primjerka glume. (Naravno, za ogled se naruči jedna.) Narudžbe prima Knjižnica Društvene Pozornice Zagreb, Trg Kralja Tomislava 21 (ili Kaptol 29).

Posebno preporučamo, da se o svakoj izvedbi šalje opširan dopis ili slika u »Obitelj«, da imamo pregled rada i želja društava.

KUĆANSTVO

KISELI KUPUS.

Kiseli se kupus kod sviju civiliziranih naroda cijeni kao dobra hrana, i to u sjevernim zemljama više nego u južnima. A Kneipp je jedamput u nekom predavanju rekao, kako je u nekoj knjizi čitao, da se već u rimskom carstvu kupus i voda s kiseloga kupusa upotrebljavala i kao ljekovito sredstvo.

S punim pravom uživa kiseli kupus opću obljubljenost, jer nesamo da je hraniv, nego ima u sebi i mnogo ljekovitih svojstava. Može se na razne načine priređivati, te je ugodna hrana, koja prija i tjelesnom zdravlju. Svojom sadržinom celuloze i blage mliječne kiseline podražava u velikoj mjeri tek (apetit) i promiče probavu. Kiselenjem postao je kupus lagano probavljiv, te ga općenito rado jedu i podnose i oni, koji imadu slab želudac.

U kiselom kupusu ima veliko množtvo vitamina sviju vrsta (A, B, C i D-vitaminâ). Koliko to vrijedi, znade svatko, tko je ikada čuo, kako su vitamini potrebni za zdravlje. Osobito ih djeca za svoj tjelesni razvoj mnogo trebaju.

Posebno je važan kupus za one, koji trpe na crijevima i od neuredne probave. Slavni prof. Mečnikov u Parizu, koji naučava da se higijenom crijevâ može produžiti čovječji život, preporuča kiseli kupus radi sadržine bakterijâ mliječne kiseline, kao sredstvo za pomlađivanje.

Kneipp je preporučivao vodu s kiseloga kupusa, da je po 1 do 2 žlice tri puta na dan uživaju oni, koji imadu slab želudac, jer da će im tako ojačati. Neki opet preporučuju kiseli kupus kao sredstvo protiv šećerne bolesti.

Kad se kupus ukiseljuje, ne valja upotrijebiti previše soli. Neki meću u nj zrnca od kima, a Kneipp je preporučivao dodavanje grožđa, te je takav kiseli kupus s finom aromom nazivao »nedjeljnim kupusom«.

Zanimljivo je spomenuti još i to, da se u Americi posljednjih godina razvila cijela industrija, koja u ljekovite svrhe proizvodi vodu s kiseloga kupusa, te se prodaje u velikome mnoštvu, a i liječnici je mnogo preporučuju.

Radi svih tih korisnih sadržina, što ih ima kiseli kupus, treba ga uvijek preporučivati, da se što više i što češće uzima kao hrana.

KUHINJA

Frankfurtska juha. Celer, mrkva i peršin se nareže na tanke rezance i pirjani, dok ne budu blijedi. Zatim se na to nalije juha te se kuha, dok zelenje ne postane mekano. Kad je juha tako gotova, narežu se u nju tople frankfurtske kobase ili obične hrenovke te se dodaju pržene kocke od žemlje.

Kolačići od možđana za juhu. Miješaj 4 dkg masti ili maslaca sa tri žumanjka i dodaj dvije žemlje razmočene u mlijeku. Sa polovice telećih možđana skini kožicu, te ih na malo masti i sitno skosanog luka prepprži. Pomiješaj sve zajedno te još primetni žlicu mrvica, soli, bibera te snijeg od tri bjelanjka. Peci u namaštenoj tepsiji ko palac visoko, pečeno izreži na male kocke i metni u juhu.

Kaša od krumpira. Kuhaj 5 do 6 oguljenih, na kocke narezanih krumpira. Kad su kuhani, ocijedi vodu, dobro ih kuhačom zgnječi, prilij malo vrućega mlijeka i komadić svježeg maslaca, osoli, te sve zajedno dobro promiješaj. Jede se uz meso u soku.

Umaka od hrena sa vrhnjem. Sa žemlje obreži tanko koru, nareži je na komade, te je prokuhaj u malo goveđe juhe. Kad je žemlja raskuhana, dodaj dvije žlice kiseloga vrhnja, žlicu naribanoga hrena, malo soli i octa. Sve zajedno dobro promiješaj i metni na stol.

Rolada. Načini čvrsti snijeg od šest bjelanjaka, dodaj 12 dkg šećera u prahu, te tuci, dok ne postane sasvim gusto. Žlicom umiješaj šest žumanjaka (jedan po jedan) te pomalo uspi 12 dkg brašna. Tepsiju obloži papirom, namaži u nju smjesu na prst debelo. Peci, dok ne požuti. Pečeno iskreni na dasku posutu šećerom, skini papir, namaži vrućom marmeladom od šipka ili kajsija te savij. To se mora obaviti dosta brzo, jer ako se kolač ohladi, onda raspuca. S. A.

MAJKA I DIJETE

Dječje spavanje. Za dijete je vrlo važno, da mnogo i dobro spava. To mora biti jedna od glavnih briga svake majke. No kod toga ne valja upotrebljavati umjetna sredstva, da se dijete uspava, nego treba doienče od prvoga početka pustiti, da se privikne da samo zaspi. Kod gotovo svakog dojenčeta je to lako postići. Ima doduše i takve dojenčadi, koja su nemirna, pa vrlo teško zaspe, sve ako su i sita, ako im je u redu probava i ako im ni drukčije ništa ne manjka. Tu onda dolazi u pomoć duda, koja je najnedužnije sredstvo, da se dijete umiri. Mnoge majke misle, da im dijete ne može usnuti, ako se i najmanji šum ili glas čuje u blizini. Takva suvišna bojažljivost nije dobra, jer se dijete nauči na previše lagani san, pa će postati mekušac i zbilja će se i na najmanji šum trgnuti i probuditi. Tako se upravo protivno postizava, nego što bismo htjeli. A takav postupak je nepravedan i prema ostalim članovima obitelji, jer dojenče postaje tako pravim tiraninom cijele obitelji, pa svi moraju da strepe pred njegovom prokšenošću, na koju se tim načinom navikne. Ta kuda ćemo s drugom djecom, ako se ne smiju ni maknuti, dok najmanje dijete spava? Pogotovu u malim stanovima i ondje, gdje majka djecu ne može poslati u dvorište, da se ondje igraju. Odrasli još kako-tako mogu da se discipliniraju te da šute i miruju za volju dragog malog čeda, kad spava, ali kod djece je to nemoguće postići. A ako majka to silom i strogošću nastoji postići, u dječjim se dušama rađa nevoljki i često neprijateljski osjećaj prema dojenčetu, radi kojega im se krate i stežu njihova prava na igru i radost. Isto tako ne valja pretjerivati na u tom, da se u sobi pravi mrak, kada dijete treba da zaspi. A ako se dijete, kad nešto iznenada lupi ili kad netko glasnije vikne, trgne, to ne mora biti znak, da je dijete nervozno. Dječji živci uvijek jače reagiraju od živaca odrasla čovjeka.

Dječja duda. Mnogo se raspravlja o tom, da li je dobro djetetu davati dudu ili nije. Mnogi liječnici dudu najstrože zabranjuju. No ima ih i takvih, koji su kasnije, kad su sami dobili dijete, u vlastitoj praksi od te zabrane odustali, te su mnoge majke, koje su i protiv liječnikove zabrane djetetu davale dudu, s velikim zadovoljstvom mogle konstatirati, da dijete istog tog liječnika ima dudu, kad ga njegova majka vozi na šetnju. Da je najbolje, ako se dijete ne nauči na dudu, ne treba ni isticati, to je samo po sebi razumljivo. Dudu treba u najboljem slučaju shvatiti kao manje zlo, kojemu je teško izbjeći, kada dijete plačem uznemiruje cijelu obitelj. No ako se duda dojenčetu daje, treba vrlo dobro paziti na njenu čistoću. Ne smije se dogoditi, da duda padne na pod pa da se, kako neke neoprezne majke čine, samo rukom ili rupčićem obrišu te opet ture djetetu u usta. To može postati za dijete sudbonosno, jer može navući na nj tešku bolest. Ako duda padne na pod, svakako je treba uvijek isprati u svježoj vodi ili još bolje u rastopini hipermangana ili drugog kakvog sredstva za dezinficiranje. Dudu je najbolje vezati na vrpcu, koja se pričvrsti djetetu za haljinicu, da ne padne na zemlju. Kad dijete zaspi s dudom, dobro je izvući mu dudu iz usta, da se nauči bez nje spavati. Neki misle, da duda škodi razvoju zubi, čeljusti i želucu dojenčeta, ali to nije utvrđeno, pa se dotle može i s liječničke strane gledati kroz prste majkama, koje daju djetetu dudu.

KAZALIŠTE

OPERETA »ČEŠKI MUZIKANTI«.

U četvrtak 21. siječnja bila je u zagrebačkom Narodnom kazalištu prva izvedba ove operete iz češkog života od Bernarda Grüna na tekstu od Wilhelma i Herza. Zanimivošću sadržaja, zdravom i pristojnom komikom, s lakom glazbom i popularnim napjevima ona se ubraja među bolje operete, koje su prikazivane na našoj pozornici. Operetu je režirao A. Binički, a zaposleni su u njoj gotovo svi glavni operetni glumci. Prvi i treći čin zbiva se u češkom selu pred seoskom brijačnicom, a drugi čin u grofovskom dvorcu. U selo se vraćaju češki muzikanti, koji su služili u Beču, a među njima se ističu Jan Kalina (Šepec) i Vlasta (Majhenić), sin brijačev. Obojica imaju zaručnice: Vlasta Andulku (Lubejeva) i Kalina Milodu (Mila Popović-Mosinger). Prvi se par vjenča, dok se u Kalinu zaljubljuje mlada grofica. Kako radi raznih zapreka i razlike staleža ne može doći do njihova vjenčanja, on razočaran odlazi u svijet, ostavlja i svoju bivšu vjerenicu, te svršava kao cirkuski muzikant. Grofica se udala, Vlasta postaje učitelj glazbe i podučava njezinu kćer. Uto dolazi u selo i Kalina s cirkusom, svira pred brijačnicom. Prepoznaje ga Vlasta. Groficina kćer ide po majku, da joj pokaže čudnoga svirača, ali prije nego je ona došla, Kalina je već otputovao svirajući na kolima. Radnja je isprepletena komičnim situacijama, a glavne uloge imaju Binički kao brijač i vlasuljar, Dubajić kao Hektor pl. Radetzky, umirovljeni austrijski kapetan. Predstava je uspjela. Publika je nagradila glumce pljeskom na otvorenoj sceni i na koncu predstave. V.

OPERNA KRONIKA.

Nakon dužeg vremena izvedena je 19. I. Verdijeva velika opera »A i d a«. Ulogu Amenris pjevala je češka mezzosopranistica gđica Štepanka Štepanova. Odlična mlada pjevačica bila je cijele večeri predmetom oduševljenih ovacija. Glas joj se ističe sočnošću i sigurnošću do visokih nota. Ostali pjevači nastojali su biti što bolji. Inače inscenacija, kostimi i režija nikako ne zadovoljavaju, i osjeća se potreba za nanovo uvježbanom i insceniranom »Aidom«. — Nakon triumfalnih uspjeha na operama u Njemačkoj nastupila je 24. I. ponovno u nasloynoj ulozi Halevyeve opere »Ž i d o v k a« naša pjevačica gđa Ančica Mitrović. Gđa Mitrović ostaje u Zagrebu nekoliko mjeseci, iza toga odlazi ponovno u inozemstvo. — Dne 25. i 26. siječnja priredila je naša mlada plesačica Mia Čorak dvije samostalne plesne večeri zajedno sa svojim partnerom Antunom Vujanićem. Prvo veče bilo je posvećeno klasičnoj baletnoj umjetnosti, a zastupani su bili Chopin, Debussy, Rebikov, Albeniz i hrvatski muzičari Baranović i Gotovac. Drugo veče posvećeno je bilo modernom scenskom plesu, a zastupani su bili Wellesz, Debussy, Corelli, Bach, Sarasate, Sverkov, Abeniz i hrvatski komponist Šafranek-Kavić. Kazalište je bilo potpuno rasprodano. K. M.

ŽENSKI SVIJET

Dom za žene. U Pragu je podignuta velika peterokatnica, u kojoj će se moći vrlo jeftino nastaniti žene, koje ne mogu da drže same sebi stan. U toj kući ima 183 stambenih prostorija sa 332 postelje. Uvedeno je centralno loženje, tu su kupaonice, plinski štednjaci, električno svijetlo i sve je najmodernije uređeno.

Bračna reforma u Perziji. Novim zakonom je u Perziji određeno, da se djevojke ne smiju udavati prije navršene 16. godine, a momci da za ženidbu moraju navršiti 18. godinu.

Užasna dječja tragedija. U Kefaleniji u Grčkoj vidjelo je dvoje djece od 5 godina, kako je njihov otac nožem zaklao janje. Drugi dan se to dvoje djece dočepalo noža i učinilo taj pokus na jednom dvogodišnjem djetetu, koje su u potpunom smislu riječi zaklali. Pazite na djecu, ne dovodite im pred oči ono, što ne shvaćaju.

Ženske kao mornari. Kod nas je to poznato tek iz slika, koje se sa pokladnih zabava šalju ilustracijama na uvrštenje. Ali u Švedskoj postoji već deset godina organizacija ženskih ženskih mornara. Švedska je prva država u Evropi, koja je uspostavila jednakopravnost ženskih na svim područjima. U Švedskoj posvuda nailazimo na poslove, u kojima su i muškarci i ženske podjednako zastupani. Organizacija ženskih mornara broji 4.000 ženskih. Mornarski rad je posebno težak i zahtijeva izričito mušku ruku. Švedske ženske ne rade samo kuharske i konobarske poslove na lađama, nego zauzimaju važna mjesta. Ženska kao kapetan na Švedskim lađama nije nikakva rijetkost.

Jedan ženski kapetan pripovijeda ovaj svoj doživljaj iz Botničkog zaliva: Malena jedrilica, koju je vodila junačka žena, bila je od novembarske oluje bačena na hridine, gdje se razbila. Posada od pet ljudi ostala je na pustom otoku. Bila je zima, a odijelo im je bilo vlažno. Daleko naokolo nije bilo ni jedne lađe. Ženski kapetan je naredio, da moraju praviti tjelesne vježbe. Leći i počivati, bila je gotova smrt! Punih 30 sati pet muškaraca i jedna žena skakali su naokolo, kao da su opsjednuti i čekali sudbinu. Oko njih je bila snježna oluja, koja im je dizala svaku nadu u spas. Čuli su sirenu parobroda, koji se približavao otoku. Vikali su nadčovječjim glasom i privukli na sebe pozornost. Tada nije trebalo dugo čekati na spas, jer je junaštvo i prisebnost žene spasila brodolomcima život.

Jedna sedamdesetgodišnja parobrodska konobarica našla se pri sudaru jednog švedskog parobroda sa njemačkim. U času nesreće obuzeo je muškarce neopisiv strah. Starica je zadržala prisutnost duha, uzela parobrodsku blagajnu i bacila je u čamac za spasavanje.

Imade mnogo slučajeva, u kojima su upravo ženske kao mornari i kapetani učinile mnogo koristi i pokazale prisebnost duha i odvažnost, koja zadivljuje.

Stvaranje žene. Po mitologiji Hindustanaca stvorio je svijet bog Vulkan. Već je bio stvorio sve stvorove. Kada je htio da stvori ženu, sjeti se, da je potrošio skoro sav materijal. Bog je stajao začuđen, žalostan i duboko se zamislio. Kada se trgnuo iz svoga razmišljanja učini slijedeće: Uzme oblinu mjeseca, savijanje zmije i biljke povijuše, svijetli sjaj klasja i vitkoću vrbe. Onda uzme baršun s cvijeća, lakoću pera, krotki pogled košute, veselje sunčanih zraka, suze oblaka, promjenljivost vjetra. Zatim plašljivost zeca, taštinu pauna, tvrdoću dijamanta, okrutnost tigra, hladnoću snijega, brbljavost papige, gukanje goluba... Sve je to skupa smiješao i napravio ženu.

Osam godina sa pincetom u želucu. Ani Groč iz Engleske spada među najnesretnije žene na svijetu. Već od djetinjstva imala je niz vrlo neprijatnih doživljaja. Još pred tri godine morala se podvrći operaciji u želucu, ali joj time bolovi nisu prestali. Liječnici su konstatovali rak. Nedavno joj je pogoršalo stanje, pa se konstatovalo, da joj se to u želucu nalazi jedna pinceta. Pred osam godina bila ja operirana u Londonu, pa je tada rastreseni liječnik zaboravio da iz njezine rane izvadi pincetu, koja je zarasla u želucu i tamo ostala evo punih osam godina.

DOGAĐAJI

20. Rumunjski ministar vanjskih poslova knez Ghika stigao je u Prag na vijećanja, koja će biti radi pregovora s Čehoslovačkom vladom. U Moskvi vodio pregovore s boljševičkom vladom perzijski ministar Teimutaš. U Lübecku su osuđena dva liječnika na 3 godine, a jedan na 1 godinu zatvora zato, što su lošim cjepivom cijepili djecu proti tuberkulozi te je veći broj djece od toga cijepljenja umrlo.

21. U Pragu je pokopan ruski pisac Eugenij Nikolajević Čirikov (rođen 1864.), koji je kao emigrant živio u Pragu te tu i umro. Pisao je romane prikazujući, kako su socijalističke i revolucionarne ideje prodirale u rusko selo, osobito među seosku inteligenciju.

22. Između Finske i Rusije potpisan je ugovor o nenapadanju.

23. U Zagrebu je preminula književnica č. s. Bernardina Horvat, milosrdnica sv. Vinka Paulskoga. (Rođena 29. listopada 1899. u Zenici u Bosni.) U unutrašnjosti Guatemale uništena su tri grada od provala vulkana Acatenangoa, Agua i Feuga.

24. Španjolska vlada izdala je dekret, kojim se u Španjolskoj raspušta isusovački red.

25. U San Salvadoru su vladine čete ponovno zauzele kraj, koji je prije nekoliko dana bio pao u ruke pobunjenih komunista. Poljska i Rusija potpisale su ugovor o nenapadanju

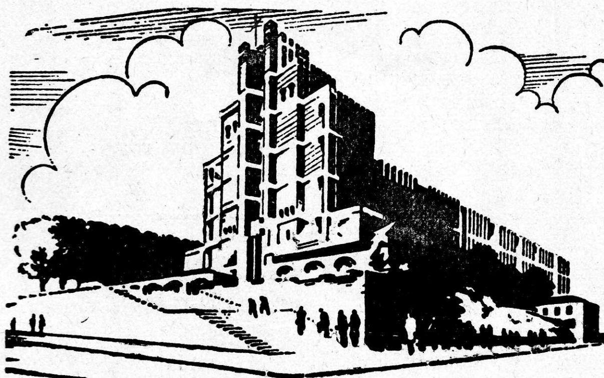
26. Papa Pijo XI. preporučuje cijelom katoličkom svijetu progonjene Isusovce u Španjolskoj.

U ova tri mjeseca prije vučenja

postigla je lutrijska priredba Dobrotvornog Društva Sv. Vinka u Beogradu, u svrhu

gradnje rimokatoličke katedrale u Beogradu

Ogroman uspjeh!

Dobici:

2 ×	Din	2,500.000·—	=	Din	5,000.000·—
2 ×	„	500.000·—	=	„	1,000.000·—
10 ×	„	100.000·—	=	„	1,000.000·—
100 ×	„	10.000·—	=	„	1,000.000·—

Glavni zgoditak Din 5,000,000·—

Cijene srećaka: 1/1 (cijela) Din 100·— 1/2 (polovina) Din 50·— 1/4 (četvrtina) Din 25·—

Vučenje 1. maja 1932.

Ne čekajte, jer ćete zakasniti priliku, stoga kupite još danas

Srećke za gradnju Katedrale

koje se kupuju sada na jagmu. Zahvaljujući velikodušnoj potpori svih slojeva naroda, očekuje se potpuna rasprodaja kao konačni uspjeh.

Samo jedan ulog. **Nema igre na kolâ (klase)**

Prodaju vrše: sve kolekture, novčani zavodi, rimokatolički župni uredi, crkvene i društvene ustanove i t. d.

Glavna uprava: **BEOGRAD**
Ulica Jovana Ristića 20

Prodajna podružnica: **ZAGREB**
Tvrtkova ulica 5

Š A L E

DOBRIJAN SLAVI POKLADE

Debele majstorice. Cipelarski šegrt: »Da ti vidiš ženu mojega majstora; tako je debela kao badanj.«

Drugi šegrt: »To nije ništa. Žena je mojega majstora tako debela, da mora sred bijeloga dana zapaliti lampu u sobi, ako ona slučajno gleda kroz prozor.«

Nepravednost. Majka (odloživši časopis): »To je doista nepravedno, da među 5.000 ljudoždera pošalju samo 5 misionara!«

Kćerkica: »Da, to je strašno, jadnici će morati umirati od glada!«

Ima pravo, ali nije pogodio. U školi je učitelj ponavljao građu »Čovjek je gospodar na zemlji«. Među ostalim rečeno je i to, da »čovjeka uzdiže nad životinje — njegova besmrtna duša«.

Učitelj opazi nepažljivog Ivicu u zadnjoj klupi, pa ga hitro zapita:

»No, Ivica, što uzdiže čovjeka nad životinje?«

Ivica malo promišlja, pa odgovara: »zrakoplov!«

Čudna želja. Ćelavi gospodin Pavličić bio je u posjetima kod susjeda. Susjedov ga je Jankić pažljivo promatrao, pa kad je Pavličić otišao, Jankić će reći mamici: »Mamice, i ja bih ostrigao kose kao naš gospodin susjed, ... i ja bih htio imati lice gori na glavi...«

Što mu sve dođe na pamet. Sinčić (ocu): »Zašto je prst onoga gospodina tako pocrnio?«

Otac: »To je zbog cigareta, koje gospodin puši.«

Sinčić: »A tako? Mislio sam, da je gospodinov prst bio na ljetovanju u Dalmaciji.«

Zaklana svinja. Ivica: »Mama, da li zaklane svinje rastu?«

Majka: »Čemu to pitaš?«

Ivica: »Susjed je zaklao praščića i svakiput, kad o njem pripovijeda, praščić ima pedeset kilograma više.«

Ima pravo. Učiteljica je tumačila o raznim vrstama zmija: »Čuješ, Katice, zašto se moraš u polju čuvati zmija?«

Katica: »Da me ne zavede kao Evu u raju.«

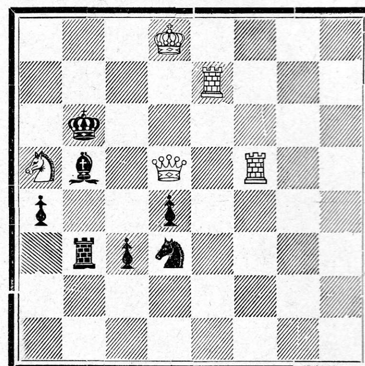
Rodno mjesto. Učitelj: »Gdje si se rodio?«

Učenik: »Kod kuće.«

Š A H

Problem broj 5.

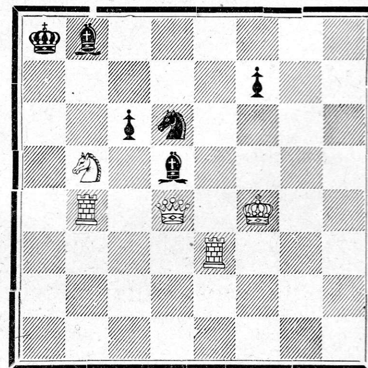
Z. Trajbar, Slav. Požega

Bijeli matira u dva poteza

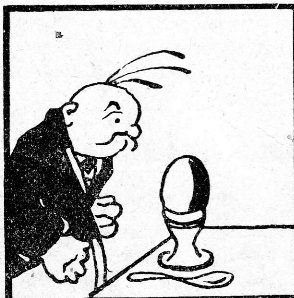
Problem broj 6.

Z. Trajbar, Slav. Požega

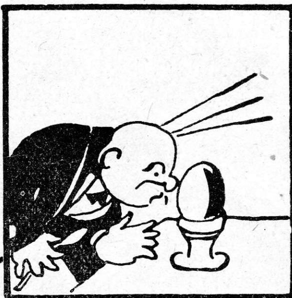

Bijeli matira u dva poteza.

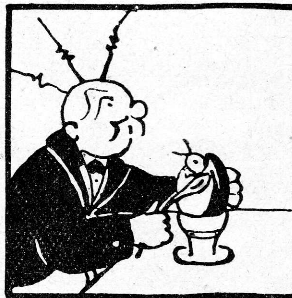
DOBRIJAN JEDE JAJA

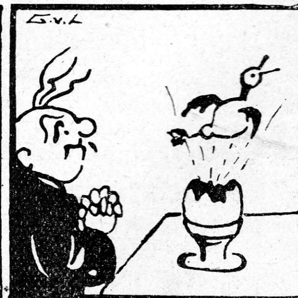
Vratio se čika
iz daleka kraja
i donio sobom
punu torbu jaja.

On ih uvijek jede
sa najvećom slasti:
spremio je jedno,
da se njime časti.

Metnuo ga na stol,
gleda ga i njuši,
već mu koru lomi
radostan u duši.

Al okusit ne će
užinice mile:
iz jaja mu, glete,
skače živo pile!

MODA

RAZNE VRSTE DJEČJIH PYJAMA
Desno: PODNEVNA HALJINA OD SATINA
s plisiranom suknjom i prslukom od čipaka

MEĐU ČITATELJIMA I ČITATELJICAMA

PITANJA

9. Novac ili namještaj? Oženjen sam već pet godina. Kako smo i ja i moja žena iz siromašnih obitelji, morali smo i najnužnije stvari za kućanstvo sebi sami smoći. Velikom štedljivošću smo svoj stan pomalo skromno uredili. Već tri godine štedimo, da nabavimo namještaj za blagovaonicu. Sad imademo već toliko prištećeno, da bismo mogli i na kupnju toga namještaja misliti ovoga proljeća. No ne mogu pravo da se snađem u ovim vremenima novčane krize, te sam sebi postavljam pitanje: što je bolje — kupiti naumljeni namještaj ili radije sačuvati prištećeni novac, dok ova kriza ne prijeđe ili barem ne popusti? Da li se tu dade uopće nešto savjetovati? Štediša.

10. Služavka sa srednjom školom. Dala sam koncem prosinca oglas u novine, da tražim služavku od 1. siječnja. Došlo ih se desetak ponuditi. Među ostalima i jedna djevojka, koja nije imala služinske knjige, te sam na svoje veliko čudo saznala, da je svršila četiri razreda srednje škole i dvogodišnju trgovačku, da je bila namještena pol godine u poduzeću, koje je likvidiralo, a odonda već godinu dana ne može nigdje da dobije namještenja. Sva očajna odlučila je naći kakvu bilo službu, pa makar kao služavka, jer da se ne stidi i ne boji nikakva čestita rada. Nisam se mogla odlučiti, da je uzmem, iako mi je te djevojke bilo vrlo žao. Nisam naime bila sigurna, da li bih od nje mogla tražiti, da doista radi kao svaka služavka, a prisiljena sam na to, jer u kući sa troje djece ima vrlo mnogo posla. Jesam li dobro uradila, što sam je odbila? Postoji li uopće još koji sličan slučaj? Marta L.

11. Bogati stric. Imam bogatoga strica, koji me vrlo voli, izdržavao me za vrijeme moga školovanja i učinio mi uopće mnogo dobra. Nedavno mi je rekao, da osim onoga, što kani od svog imetka ostaviti meni i drugima od svoje rodbine, želi oveći dio namijeniti u kulturne i dobrotvorne svrhe, pa neka mu savjetujem, koliko bi i u koju svrhu namijenio. On ima potpuno povjerenje u mene, a ja cijeneći to povjerenje ne želim biti ni u kojem pogledu pristran, te bih rado čuo razna mišljenja, prema kojima bih se kao stričev savjetnik u toj stvari mogao ravnati. Nećak.

12. Bosa djeca. Kupio sam svojoj djeci papuče, da uveče, kad se izuju, u njima hodaju po sobi. Neko vrijeme, dok su papuče bile nove, rado su ih navlačili na noge. No već nekoliko mjeseci opažam, da ih uzimaju samo, kad im ja to izričito naložim, a inače su radije bez njih. Moja žena im pušta na volju, pače veli, neka hodaju bosi, kad hoće, bar ne će biti tako osjetljiva na prehladu. Nedavno je bila jedna gospođa, njena prijateljica, kod nas uveče baš u doba, kada su se djeca spremala na spavanje, te se snebivala, kako djeca idu iz jedne sobe u drugu do svoga kreveta bosa po hladnom parketu, jer u spavaonici ne ložimo. Veli, da su njena djeca na to vrlo osjetljiva, te bi se odmah prehladila, kad bi tako bosa išla po parketu. A našoj djeci, hvala Bogu, ništa. Nema li moja žena ipak većma pravo, kad djecu tako i zimi pušta bosu hodati po podu, nego li ja, koji nastojim, da navlače papuče?

Pristaša papuča.

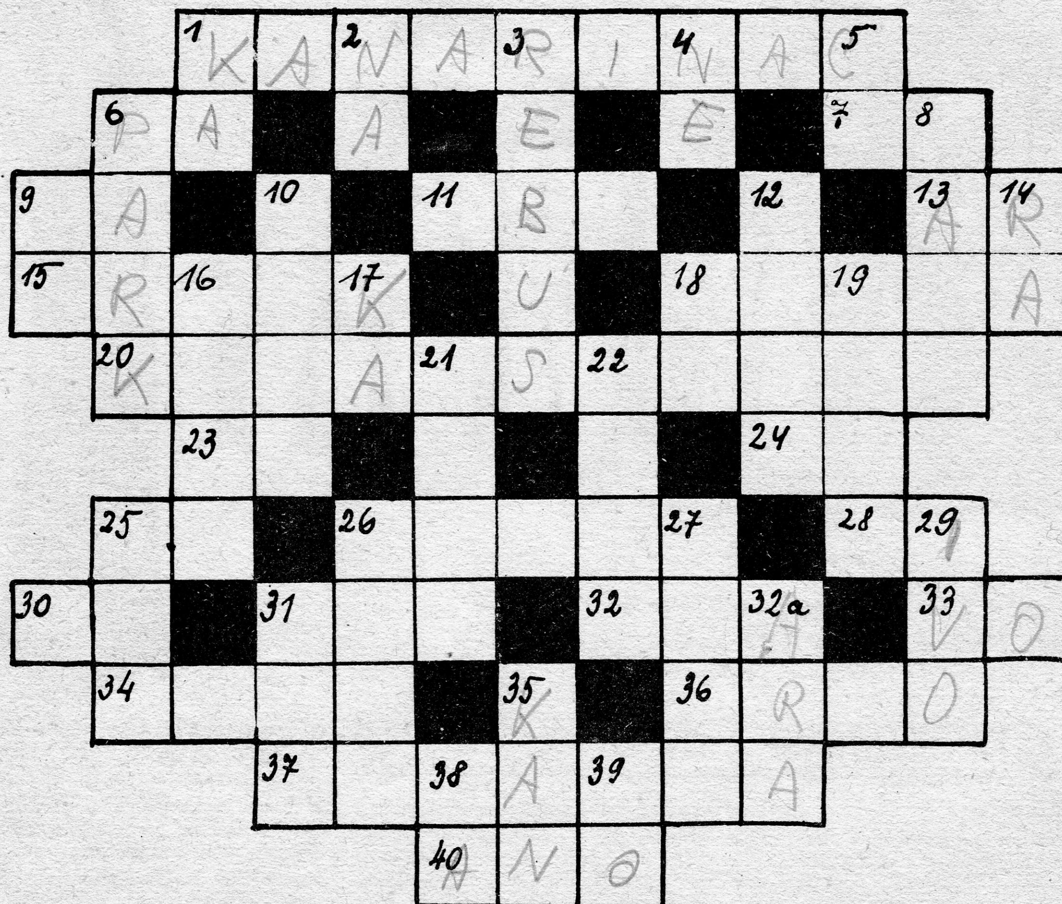
13. Željna zabave. Vrlo volim zabave, jer sam vesele naravi, rado plešem, pa i jest za djevojku na selu jedina razonoda ono nekoliko zabava, što se priređuju preko zime. No moji roditelji ne vole ići na zabave, a mene ne puštaju, da idem s kojom drugom obitelji. Da li ima koja čitateljica, koja je u sličnom položaju i koja je uspjela to pitanje riješiti? J. I.

Ilustrovani tjednik „Obitelj“ izlazi svake nedjelje. Pretplata 30 Din na tri mjeseca, za inozemstvo 3 dolara godišnje. Pretplata se plaća unaprijed Rukopisi se ne vraćaju. „Obitelj“ izdaje Konzorcij Jeronimskih časopisa. Za izdavača i uredništvo odgovara Dr Josip Andrić, glavni urednik „Obitelji“ Zagreb, Trenkova 1. Adresa uredništva i uprave „Obitelji“: Zagreb, Trg Kralja Tomislava 21. Telefon 54-17. Ček. rač. pošt. šted. br. 33.536. „Obitelj“ se tiska u Tiskari Narodnih Novina u Zagrebu. Za tiskaru odgovara V. Kirin, Zagreb, Deželićeva ul. 2.

ZAGONETKE

1. Križaljka

Sastavio *Zlatko Modor*, Srij. Mitrovica

Vodoravno: 1. Ptica. 6. Veznik. 7. Latinski prijedlog. 9. Prijedlog. 11. Evropski grad. 13. Mjera. 15. Saveznik, drug. 18. Ptica. 20. Roman »Knjižnice dobrih romana«. 23. Francuski član. 24. Prijedlog. 25. Talijanska nota. 26. Talijanski glazbenik. 28. Lična zamjenica (množ.). 30. Lična zamjenica. 31. Domaća životinja. 32. Žensko ime. 33. Domaća životinja. 34. Zloduh. 36. Rijeka u Italiji. 37. Roman »Knjižnice dobrih romana«. 40. Razdoblje, vijek (tuđ.).

Okomito: 1. Prijedlog. 2. Prijedlog. 3. Zagonetka. 4. Negacija. 5. Kemijski simbol. 6. Šetalište. 8. Primorski grad u Italiji. 9. Ruda. 10. Mjesto u Srijemu (č=ć). 12. Hrvatski pisac. 14. Egipatsko božanstvo. 16. Grad u Rusiji. 17. kao 1. okomito. 18. Mjera. 19. Država u Aziji. 21. Ukras 22. Prilog. 25. Zvijer. 26. Zviježđe. 27. Svađa. 29. Muško ime. 31. Veznik. 32 a. Papiga. 35. Perzijski kralj. 38. Francuski član. 39. Prijedlog.

2. Dopunjalka

Sastavio *Rudolf Gruden*, Karlovac

— — — GLAV, — — BAN, — — — TAR, — — VA, PT — —, R — — ARSTVO, — — — ADI, — — — AC, — — RIČICA, K — — —, — — — BA, — — — ETO, — DB — — A, B — — —, KOS — — —, — — BA. Ovim slovkama treba dodati slova, da se dobiju imenice u nominativu. Dodana slova daju ime romana (K. D. R.).

3. Oduzimaljka

Sastavio *Mladen Kabalin*, Zagreb

Zabava je ove neka,
Kojom djeca se vesele;
Skidaj slovo, straga novo,
Evo kiše, — ali bijele.

4. Četvorina

Sastavio *Ivo Novak*, Kotoriba

Rijeka u Hrvatskoj
Zanimanje
Grob
Mjera za papir

Odgonetke treba poslati na uredništvo „Obitelji" najkasnije do 13. veljače. Svi odgonetači dolaze u obzir za nagrade, koje će se ždrijebom podijeliti na koncu tromjesečja.